

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy

**Kształtowanie kompetencji
medialnych poprzez wychowanie**
dr Bogumiła Barańska

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
27 lutego 2012 r.

Organizatorzy

Partner strategiczny

NBP
Narodowy Bank Polski

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

Upowszechnienie dostępu do mediów
zrewolucjonizowało życie współczesnego człowieka.

- Stały się one ważnym źródłem informacji, narzędziem kształtowania postaw i zainteresowań.
- Dzieci od najmłodszych lat stykają się z przesuwającymi się na szklanym ekranie obrazami.
- Obrazy te mają wpływ na rozwój różnych sfer ich osobowości.
- Telewizja dostarcza szeregu wrażeń, wzruszeń, przeżyć natury intelektualnej i emocjonalnej, zbliża świat, kształtuje wyobraźnię i postawy społeczno – moralne.
- Wpływ taki staje się możliwy dzięki zasadzie wszechstronności stosowanej w doborze treści i bogactwie form przekazywania treści.

PUBLICZNOŚĆ MEDIÓW

Zbiorowość odbiorców środków masowego komunikowania.

Jest podstawowym terminem w badaniach nad komunikowaniem. Istnieją dwa podstawowe rodzaje publiczności medialnej: publiczność potencjalna i publiczność aktualna.

- Publiczność mediów masowych charakteryzuje się m.in. heterogenicznością składu społecznego, anonimowością członków, istnieniem słabych interakcji między nimi, fizycznym ich rozproszeniem i odosobnieniem, luźną organizacją i brakiem zdolności do permanentnego wspólnego działania (wspólne działanie ma raczej charakter okazjonalny).

Z punktu widzenia systematyczności korzystania z mediów (medium) odbiorców dzieli się na: względnie stałych, dorywczych i sporadycznych (okazjonalnych).

Audytoria mają zarówno pasywny jak i aktywny charakter.

- Pasywność polega na biernym, bezrefleksyjnym odbieraniu przekazów,
- Aktywność – na możliwości ich selekcji, dyskutowaniu o treściach medialnych, oporem wobec lansowanych opinii i nacisków, także utrwalaniem (nagrywaniem treści).

Himmeweit wymieniła trzy rodzaje wpływu, jaki na uczniów wywierają środki masowego oddziaływania.

- Są to
- wpływ natychmiastowy, czyli bezpośredni,
- wpływ kumulatywny,
- wpływ podświadomy.

Media a zagrożenia wychowawcze u dzieci i młodzieży

- Boulding wylicza trzy główne sposoby, przez które nowy przekaz zmienia obraz w świadomości odbiorcy:
- dodawanie – najprostszy i najczęstszy sposób zmiany obrazu – polega na włączeniu nowego elementu do istniejącej struktury,
- reorganizacja – zachodzi wówczas, gdy nowy element powoduje zasadniczą zmianę całości, albo części obrazu,
- klaryfikacja – polega na redukowaniu niepewności pewnych aspektów i elementów obrazu, przez ich wzbogacenie i dodatkowe szczegóły, uściślanie itp.

Typologia skutków mediów

INTENCJONALNOŚĆ
planowanie skutków

- jednostkowe zmiany postaw wynalazków
- kampanie medialne innowacji
- uczenie się informacji

- rozpowszechnianie
- rozpowszechnianie
- upowszechnianie wiedzy

CZAS

krótkoterminowe

- jednostkowe reakcje
- zbiorowe reakcje

długoterminowe

- kontrola społeczna
- socjalizacja
- konstruowanie znaczeń
- zmiana kulturowa

konsekwencje nieplanowane

Źródło: McQuail, 1994. Za T. Goban – Klas, „Media i komunikowanie masowe”, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1999.

Rodzi to problem skali udziału środków komunikowania masowego w narastaniu patologii i dewiacji.

Jeśli – według oczywistości – środki masowe bywają pojedynczą przyczyną sprawczą, to nasuwa się pytanie, co w takim wypadku powinny one robić:

- unikać wszelkich treści stymulujących takie zachowania,
- czy też uznać, że podobnie jak przemysł zanieczyszcza środowisko naturalne, a komunikacja samochodowa powoduje wypadki,
- środki masowe (nawet najlepsze) zawsze będą, obok zachowań pozytywnych, generować jednostkowe zachowania dewiacyjne. Zatem rzecz w tym, aby do minimum zmniejszać ich negatywne skutki, a powiększać pożądane.

Noelle-Neumann wskazuje na cztery rodzaje czynników (zmiennych), które należy uwzględnić analizując oddziaływanie na kształtowanie opinii:

Główne stwierdzenia teorii są następujące:

- społeczeństwo zagraża społeczną izolacją jednostkom, które wyrażają niekonformistyczne opinie,
- ludzie obawiają się izolacji,
- lęk przed izolacją skłania ludzi do oceny nastawienia innych, poznania klimatu opinii,
- rezultaty tej oceny mają wpływ na poglądy wypowiedziane publicznie, szczególnie na chęć otwartego wyrażania (lub nie) swych opinii.

Nadmiar informacji a problem dokonywania wyboru

- Procesy powiadamiania prowadzą – w dłuższym okresie czasu – do gromadzenia nowych informacji i doświadczeń, a tym samym i zmian struktury świadomości.
- Ma już zazwyczaj konsekwencje behawioralne, ponieważ odbiorcy należą do różnych klas społecznych, orientacji czy instytucji, wykonują różne zawody, tworzą różne rzeczy, zmiany te mają znaczenie społeczne, modyfikując przebieg procesów społecznych.
- Osobiste doświadczenie, sympatie polityczne, cechy społeczno–demograficzne wpływają na to, do jakiego stopnia ludzie wierzą mediom, telewizji, radiu, prasie, to przecież te doświadczenia i sympatie nie istnieją w otoczeniu wolnym od mediów.
- Świadomość jednostki wpływa na postawę wobec mediów, ale media wpływają na świadomość indywidualną i społeczną.

Kształtowanie postaw medialnych

1. Postawa –pojęcie
2. Komponenty postawy
3. Postawy wobec mediów :
  - aktywne,
  - świadome,
  - selektywne ,
  - krytyczne

Potrzeba edukacji medialnej

Zagrożenia :

- Badania nad oddziaływaniem środków masowych wprawdzie nie doprowadziły do wykrycia formuł określających skuteczność czy stopień wpływu, wskazały natomiast właściwą płaszczyznę studiów oraz doskonalenia praktyki ich działania.
- Odkrycie, iż ludzie różnie odbierają i interpretują przekazy, nie koniecznie potwierdza tezę o braku wpływu mediów.
- Media kształtują percepcję społeczną, a jeśli ludzie na ogół nieuważnie z nich korzystają, wzmacnia to tylko ich moc [Eldridge, 1997; 160].

Psychologowie od dawna biją na alarm dowodząc, iż stałe ucieczki w nierzeczywisty świat telewizyjnych zdarzeń i emocjonalnego napięcia mogą doprowadzić uczniów do:[\[1\]](#)

- trudności w nawiązywaniu kontaktów emocjonalnych z innymi,
- braku umiejętności przyjmowania oceny rówieśników,
- braku umiejętności postrzegania przez dzieci swoich rówieśników jako atrakcyjnych partnerów (towarzyszy zabaw i rozmów),
- nawiązywania jedynie krótkotrwałych i powierzchownych kontaktów.

[\[1\]](#) D. Frasunkiewicz: Zakładnicy telewizji, „Wychowawca” 1997, nr 6, s. 33.

Dobroczynny wpływ mediów pod warunkiem:

- gdy mamy do czynienia z rodzinno – domowym uczestnictwem w odbiorze programów,
- gdy rodzice planują wspólnie z dzieckiem czas i porę oglądania telewizji oraz zapewniają mu odpowiednie warunki odbioru programów telewizyjnych, oraz korzystania z internetu
- gdy młodociany widz ogląda programy przeznaczone dla niego i to programy przygotowane prawidłowo pod względem merytorycznym i artystycznym.

Niewłaściwe wykorzystanie tego środka masowego przekazu może wytworzyć nawyki biernego, bezmyślnego patrzenia na ekran, co spowoduje, iż realne, codzienne życie wyda się młodocianym odbiorcom nudne w porównaniu do oglądanych na ekranie wyimaginowanych wydarzeń.

Co dalej Rodzicu.....

- Inspiracje dydaktyczne
- Dobre praktyki
- Dyskusja